

**АХАТИНА (MOLLUSCA: GASTROPODA: PULMONATA:
ACHATINIDAE) ЯК ОБ'ЄКТ ДЛЯ УТРИМАННЯ, СПОСТЕРЕЖЕННЯ,
РОЗВЕДЕННЯ І ПРОВЕДЕННЯ ДОСЛІДІВ**

Ахатіна фуліка, східно-африканська ахатіна або гігантський африканський молюск (*Achatina fulica* Féruccas, 1821) – наземний молюск, який є шкідником сільськогосподарських рослин, особливо цукрової тростини [2]. Природний ареал - Східна Африка. В наш час ахатіна поширена у тропічних і субтропічних зонах: Африки, Азії (Індія, Китай, Японія тощо), Тихоокеанського регіону (о-ви Нова Каледонія, Самоа, Таїті, Тимор та ін.); Карибського моря (о-ви Барбадос, Гваделупа); Південної Америки (Бразилія) [4]. В Європі, в тому числі і в Україні, де виживання ахатін в природі неможливе, їх часто утримують як домашніх, тварин. Вони не вибагливі до умов утримання, можуть жити в кабінеті біології у живому куточку. Їх утримують в тераріумах, а як підстилку використовують зволожений мох.

Ахатіна – найбільший представник наземних молюсків. Довжина черепашки досягає 25, довжина тіла - до 30 см, В природі їх маса досягає 250 г [2]. У дорослих ахатін черепашка складається із 7-9 обертів [4]. Вона конічної форми, найчастіше закручена проти годинникової стрілки, хоча і зворотній напрямком закручення завитка достатньо поширений. Зазвичай на ній спостерігаються смуги різних відтінків коричневого кольору [5]. Тіло молюска може бути від сірого до темно-коричневого забарвлення [3]. Шкіра його зморшкувата, щупальці (*дві* пари) маленькі, слугують органами дотику. На кінцях першої пари розміщуються очі. Оскільки ахатіни досягають значних розмірів, вони можуть стати чудовими живими об'єктами для спостереження за поведінкою черевоногих молюсків. Також їх зручно використовувати на лабораторних роботах по вивченню зовнішньої та внутрішньої будови цих тварин.

Ахатіни ведуть переважно нічний спосіб життя, але за вологої погоди можуть виповзати і вдень. Зазвичай світлу пору доби вони проводять в затишних місцях, зариваючись у ґрунт, і активуються тільки через дві години після заходу сонця [3]. Хоча це й тропічний молюск, але він може пережити заморозки і сніг, впадаючи в сплячку, під час якої ахатіна втрачає до 60% власної ваги. Активна вона при температурі 10°C [6], тому ця тварина легко переживе прохолодну погоду восени та взимку в умовах нашого регіону.

Ще одним позитивним аспектом при утриманні ахатіни як живого об'єкта є невибагливість їх живлення. Ці молюски споживають рослинний корм, надаючи перевагу м'яким частинам рослин, вегетуючим, або тим, які розкладаються. Молоді особини (розміром до 30 мм) надають перевагу живим рослинам, дорослі – мертвим гниючим рослинними залишками. З віком раціон *A. fulica* урізноманітнюється і нараховує більше 500 різних видів рослин, включаючи гарбузи і дині, салат, картоплю, цибулю, соняшник, евкаліпт та ін. [4]. При утриманні ахатін як корм для них часто

використовують огірки, кабачки, м'які фрукти та крейду. Деякі автори зауважують, що якщо дати ахатінам банан, то інший корм вони можуть відмовитися споживати [5].

Ми поставили дослід по визначенню величини середньодобового раціону ахатіни [1]. В експерименті досліджено 81 особину *A. fulica*. Висота черепашки дорослих особин коливалася від 12,0 до 14,45 см, а у молодих середній показник становив 0,88 см. Маса дорослих тварин варіювала у межах від 197,8 до 475,5 г, у молоді середній показник склав 13,98 г.

Як кормові об'єкти використано кабачок, яблуко, гарбуз. Показник середньодобового раціону визначали за формулою:

$$X = \frac{a \cdot 100\%}{P},$$

де X – середньодобовий раціон, а – величина добового раціону, P – маса тіла тварин.

Таблиця 1

Середні показники величини (%) середньодобового раціону

Вікові групи	Кабачок	Яблуко	Гарбуз
Молоді	2,79	2,43	2,72
Дорослі	2,12	2,26	2,01

Ахатіни – гермафродити. Вони досягають статевої зрілості в 6-15 місяців. Молюск викладає 5-6 кладок щорічно. Кількість яєць в кладці близько 200. Розмір одного яйця – 4,5-5,5 мм. Розвиток ембріонів починається при температурі від 15°C і продовжується від декількох годин до 17 днів [4]. Через високий ступінь виживання потомства ахатіни – чудовий об'єкт для утримання, спостереження, розведення і проведення дослідів у тераріємах шкіл, вищих навчальних закладів.

Література:

1. Вискушенко Д. А. Вплив сульфату міді на захисно-приспосовні та патологічні реакції ставковика озерного // Тези доп. III Всеукр. наук. конф. студентів, аспірантів та молодих вчених: Екологія. Людина. Суспільство. – К.: НТУУ КПІ, 2000. – С. 15-16.
2. Жизнь животных. Т. 3 [под. Ред. Ю.И. Полянского]. – М.: Просвещение, 1987. – 481 с.
3. Мокрицька А.М. Роль молюсків у житті планети Земля / А.М. Мокрицька. – Житомир: Волинь, 2007. - 45 с.
4. Фатишин Л.Е. Африканская улитка ахатина. [електронний носій] / Л.Е. Фатишин - <http://www.zooclub.ru/bezp/5/index.shtml>
5. Albert R. The Giant African Snail: A Problem in Economic Malacology/ Albert R. // Chicago: The University of Chicago Press. – 1961. – №3. – p.257.
6. Kionori Tomiyama. Homing behavior of the giant African snail, *Achatina fulica*/ Kionori Tomiyama // Journal of Ethology. – Vol. 10. – 1992. - №2. – p. 139–146.